

Trumpovo vítězství posiluje protekcionistické frakce kapitalistů, nacionalismus a obchodní válku

Americké prezidentské volby konsolidují globální tendenci směřující k reakčním blokům Trumpovo vítězství straní protekcionistické frakci kapitálu, tedy kapitálům, které trpěly problémy zhodnocování v současné době nejvíce.

Znamená též další krok v eskalaci globální obchodní války.

Cíle tohoto krátkého textu jsou následující: načrtnout složení Trumpových voličů v prezidentských volbách a shrnout očekávané a nepřátelské dopady jeho vítězství na rozdělenou dělnickou třídu. Pokusíme se též vyjasnit, jak politické vítězství demagogického a reakčního kandidáta, který nebyl první volbou nejsilnějších kapitalistů, odpovídá vítězství těch sektorů kapitálu, které mají největší problémy se zhodnocováním.

Za Trumpem a jeho reakčními pomocníky stojí nacionalistická a protekcionistická frakce kapitalistů, kteří se dostanou do čela federálního státu. Tato frakce reaguje na své rostoucí obtíže se zhodnocováním kapitálu tím, že prostřednictvím voleb konsoliduje společenský reakční mezitřídní blok složený z kapitalistů, rentiérů a proletářských „obětí“ finanční krize, která následovala po fiskální krizi některých států. Pokud jde o nejméně úspěšnější internacionalistické americké individuální kapitály, ty se na změnu samozřejmě snaží adaptovat.

Porážka Hillary Clinton, vítězství nacionalismu a protekcionismu

Zatímco Hillary Clinton (232 volitelů) dostala o 2,5 milionu hlasů víc než její rival, Donald Trump vyhrál volbu ziskem 306 volitelů. Volební účast byla nižší, než se očekávalo. Zaznamenala dokonce lehký propad oproti volbám v roce 2012. Volba Trumpa není drtivým vítězstvím, o němž fantazírují někteří z těch, kdo jen o den dříve věřili v konečné vítězství Hillary Clinton. Jak se očekávalo, městské oblasti volily povětšinou demokraty, a to včetně měst v republikánských státech, zatímco příměstské a venkovské regiony volily často republikánského kandidáta. Obecně lze říci, že oba kandidáti prostě mobilizovali klasické elektoráty svých stran.

Hillary Clinton a její strategie „politiky identity“ však nebyla u sektorů, jimž se dvořila, až tak velkým úspěchem. Zatímco ženy jako celek dávaly přednost Clinton před Trumpem (až o 12 procentních bodů), „bílé ne-hispánské ženy“ volily v 53 procentech Trumpa. „Černoši“, kteří volili 80 procenty demokraty, měli menší volební účast než v roce 2012. Prodemokratické hlasy tvořily většinu i u Latinoameričanů (66 procent), od posledních voleb ovšem jejich počet mírně klesl. Volba demokratů už neroste mezi Asiaty, kteří demokraty volí od roku 2008 nadpoloviční většinou.

Když naopak došlo na požadavky založené na identitě, vyhráli reakční nacionalisté. Po primárkách, při nichž Trump mobilizoval voličskou základnu republikánů proti většině stranického aparátu, sjednotil velkou většinu hlasů „bílých ne-Hispánců“ proti Hillary Clinton (58 procent proti 37 procentům). Toto specifikum „bílých“ prorepublikánských hlasů v roce 2016 však souvisí spíše se sociálním složením voličského tábora než s jeho velikostí, která je od posledních voleb na národní úrovni stabilní. „Bílí“ voliči s vyšším vzděláním volili Trumpa méně (49 procent), než volili Romneyho, republikánského kandidáta v roce 2012. Republikánské hlasy „bílých“ bez vzdělání byly naopak posíleny, dosáhly 67 procent. Trumpa volily i velké sektory „bílé“ dělnické třídy, které se v mezitřídním voličském táboře spojily s většinou voličů s nejvyššími příjmy.

Z ideologického tématu úpadku „střední třídy“, tématu, které ve skutečnosti odkazuje na pracující, kteří mívali stabilní pracovní místa na plný úvazek, o něž přišli, těžil Trump. Zatímco demokratická kandidátka, která zastávala stejně protekcionistický diskurz, byla nahlížena jako kandidátka bohatých

a těch, kdo profitovali z krize, bylo Trumpovou strategií zaměřit se na státy, kde měly průmyslové podniky potíže, a slibovat ochranu pracovních míst – a tato strategie se ukázala být úspěšnou. Severní průmyslové státy, které v roce 2008 a 2012 volily Obamu, spadly na základě pauperizace, ať skutečné, nebo obávané, na republikánskou stranu.

Mezi dělníky ze slabých výrobních teritorií roste konkurence

Volební přesun několika klíčových států je výsledkem tendence, která je viditelnější na úrovni okresů: ty okresy, které se masivně přimkly k nacionalistické protekcionistické věci, korespondují s územími, která prohrála bitvu o modernizaci kapitálu. „*Pokud by Spojené státy přišly o své rudé [republikánské] státy, staly by se najednou bohatší a inovativnější, pokud by ztratily modré státy [demokratické], úplně a jednoduše by zmizely.*“¹

Nedostatek stabilních pracovních míst s přiměřenými mzdami a zhoršování pracovních podmínek zesílilo konkurenci mezi dělníky: mezi místními námezdními pracujícími pod sociálním tlakem a imigranty, kteří se snaží zlepšit vlastní osud. V automobilovém sektoru ohrožuje dosavadní dělníky snižování průměrného věku pracovní síly za účelem zvednutí produktivity. Za absence silné a bojovné dělnické třídy se v sektorech, které byly méně uzpůsobeny k tomu, aby čelily globální konkurenci, podařilo nalákat dělníky i jejich šéfy na protekcionismus, preferenci vládních kontraktů a repatriaci výroby, na opatření, po nichž volal Trump. Tento prostý fenomén je materiální základnou krystalizace reakčního společenského bloku, který hledá svou politickou formalizaci. Donald Trump pro ni poskytl úvodní rámec.

Produktivita ztrácí dech, což podkopává ziskovost kapitálu

Následnost finanční, bankovní a průmyslové krize (v letech 2007 až 2009) vedla ve státech, které již byly silně zadlužené, k dlouhotrvající fiskální krizi. Horizontem epizod životního cyklu kapitálu jsou periodické krize zhodnocování, které se od roku 2000 dařilo překonávat jen znehodnocením zboží jménem pracovní síla. Aby si firmy udržely své zisky, zmrazovaly či dokonce snižovaly tržní cenu činitele zhodnocování, kterým společenská pracovní síla je. Kromě stále přísnější kontroly výrobních nákladů, na jejichž prvním místě je právě masa mezd, si firmy

dokázaly podstatně snížit dluhy díky levným penězům, které do úvěrového systému ve velkém množství injektují centrální banky.

Firmy se však musely vzdát toho, co je v období zralého kapitalismu v dlouhodobém hledisku nezbytností, toho, co je garantem zhodnocování kapitálů: investic do nových strojů, do nových výrobních systémů schopných trvale zvýšit produktivitu pracovní síly. Od vyčerpání účinků takzvané „IT revoluce“ započaté v roce 1995 se tak technické složení kapitálu od jedné krize zhodnocování k druhé měnilo jen stěží.

Tento nedostatek investic do výrobních prostředků je ilustrován depresí, která zasáhla trhy hlavních zemí produkujících stroje – Japonska, Německa, Číny, Itálie, Korey a Spojených států. Bez nové technologie, která by byla schopna skoku v produktivitě, americká produktivita stagnuje, její průměrný roční růst je za posledních 13 let sotva 1,4 procenta. Pro srovnání uveďme, že všeobecné rozšíření informačních technologií v letech 1990 až 2000 znamenalo v letech 1995 až 2003 průměrný roční růst produktivity ve výši 3,2 procenta. Jednalo se o poslední významný růst produktivity.

Zisky udržovaly firmy díky snižování mezd. Trump bude v tomto směru jen pokračovat a navrch firmám přidá daňový bonus

V kontextu stagnující produktivity tedy kapitál dokázal po poslední velké krizi zhodnocování (ve Spojených státech proběhla v letech 2007 až 2009) udržet zisky pomocí útoku na mzdy. Číslo nezaměstnanosti ve Spojených státech od roku 2010 téměř nepřetržitě klesala, v roce 2016 se dostala pod pět procent (která jsou považovaná za zdravou hranici pro reprodukci kapitálu), zatímco mzdy se na před-krizovou úroveň nikdy nedostaly.

Mezi prezidenstvími Clintona a Obamy přišly americké domácnosti v průměru o téměř čtyři tisíce dolarů svých příjmů.² Indikátorem tohoto pádu příjmů je rovněž relativní úbytek počtu vlastníků domů, zejména prvo-vlastníků. Trumpovy záměry jsou s tímto trendem plně ve shodě. O federální minimální mzdě, o níž mluvili demokraté, ani o zdvojnásobení příplatku za přesčasy od 1. prosince 2016, o němž rozhodlo odcházející ministerstvo práce, nemůže být řeč. Zavedení příplatku již ostatně na žádost několika států

¹ Jacques Lévy, profesor geografie na Ecole polytechnique fédérale v Lausanne, Le Monde, 17. listopadu 2016

² Medián příjmů domácností činil v roce 2015 54 tisíc dolarů, zatímco v roce 1999 58 tisíc dolarů.

a zaměstnavatelských skupin zastavil soud. Prioritou je dát pracovní místa méně kvalifikovaným dělníkům, ať se bude jejich pracovní síla nakupovat za jakkoli nízkou cenu, a vstoupit do konfrontace s odbory, dokonce i když odbory sdílejí Trumpovu protekcionistickou linii.

Navrch Trump přidává slib výrazného snížení daní pro firmy, což má učinit Spojené státy tak atraktivní, jako jsou jiné země známé svými nízkými daněmi jako například Irsko. Fiskální dumping firem tak bude jednou z hlavních oblastí globálního obchodního konfliktu mezi rozvinutými státy.

Nakonec si Trump schovává ještě i milý dárek pro nejbohatší vrstvy americké společnosti. Dává ho pouze jim a má podobu stanovení stropu na výši zdanění. Cílem opatření je posílit spojení s vlastnickými třídami, financováno bude růstem deficitu federálního rozpočtu, který během deseti let překročí 100 procent HDP. Pokles daňových výnosů bude třeba nahradit restriktivnější monetární politikou Fed, aby se u investorů napříč světem posílil dolar jako rezervní měna a aby se konsolidovala jeho nadvláda jako hlavní mezinárodní měny.

Tato změna kurzu monetární politiky podporovaná Trumpem a odmítaná současnou prezidentkou Fed Janet Yellenovou je jednou z mála skutečných diskontinuit, které Trump zavedl. Je to diskontinuita, která značí návrat k tradiční proti-cyklické politice, masivně financované veřejným dluhem, a která redukuje centrální banku do role klasické strážkyně veřejného dluhu a směnných kurzů. Tato role se zdatelně zvětšuje během nejobtížnějších fází fiskální krize vyostřením veřejného a soukromého dluhu spolu s reálnými bankovními úroky blížícími se nule. Trump zvoní umíráčkem „keynesiánství“ centrálních bank.

Kdo z Trumpova programu profituje?

Orientaci vlády prezidenta Trumpa nám nepomohou vyjasnit výstřední a rozporná prohlášení prezidentského kandidáta Trumpa. Když nicméně odložíme stranou ony bláznivější deklarace, vynoří se obecná ekonomická linie, kolem níž bude příští vláda manévrovat: protekcionismus vzhledem ke světovému trhu, deregulace a velké veřejné zakázky doma. Globálním cílem je uvolnit americkým společnostem, které jsou v potížích nebo které čelí nepříznivým soubojům na světovém trhu, sevření konkurence.

Trumpova vize amerického kapitalistického rozvoje stojí v protikladu k té, která přinesla během posledních

třiceti let úspěch velkému kapitálu, ať je to Apple, nebo Walmart, Google, Boeing, Amazon: vize těchto firem stála na internacionalizaci výroby a dodavatelských řetězcích. Některé tyto velké společnosti mohou zdaněním čínských nebo mexických importů trpět. Individuální kapitály se však adaptují rychle. Tim Cook, šéf firmy Apple, již požádal Foxconn, svého tchajwanského dodavatele, aby prostudoval možnost výstavby nové továrny ve Spojených státech.

Na agendě je protekcionismus a obchodní válka

Zatímco čísla, jimiž mávala prezidentská kampaň, se zdají absurdní, daň na dovozy z Číny a Mexika jako taková se stále jeví jako možná. Znamenalo by to však vypovězení tvrdé obchodní války s Čínou a zpochybnění North American Free Trade Agreement (NAFTA; Severoamerická dohoda o volném obchodu), která se týká Mexika a Kanady. Mexiko, Kanada a Čína spolu dohromady představují 39,2 procenta amerických dovozů a 48 procent vývozu.³

Trump chce rovněž vystoupit z Trans-Pacific Partnership (TPP, Transpacifické partnerství), které zahrnuje zejména Japonsko, Austrálii, Mexiko a Kanadu. Tyto mnohostranné dohody, které pokrývají řadu oblastí a kategorií komodit, budou podle Trumpovy doktríny nahrazeny bezpočtem bilaterálních dohod, které budou pro Spojené státy díky jejich dominantní pozici mnohem výhodnější.

Cestou bilaterální ekonomické a obchodní diplomacie již jde Čína a nyní též Spojené království, s ohledem na své oddělování od Evropské unie. Je to cesta, která zdaleka neznamená konec takzvané globalizace, jen činí světovou obchodní válku mnohem prudší. Trumpova diplomacie je naprosto založena na protekcionismu a obchodním válčení. Na geopolitickou nadvládu Spojených států nebude utracen jediný dolar, pokud rychle nepřinese výdělek.

Uznání multipolárního světa, návrat „studeného míru“ a status quo

Své záměry během kampaně netajili ani Trump, ani Putin. Trumpovi šlo o uvolnění amerických vojenských sil a ponechání šance Rusku znovu posílit svůj vliv ve východní Evropě a na Středním východu. Putin klade důraz na nevměšování se USA do vnitřních záležitostí jiných zemí. Trump je stoupencem dohody s Bašarem al-Asadem, aby se ukončila válka v Sýrii, a usmíření se s Erdoğanovým Tureckem. Dny spojenectví s kurdskými milicemi v Sýrii skončily.

³<http://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/usa/>

Jedinou prioritou je v dané oblasti pro Trumpa Islámský stát, a ten je každým dnem blíže porážky.

Pokud jde o jiné regiony, vzroste napětí u Jihočínské moře. Má-li být indikátorem protičínská rétorika, dá se soudit, že nebezpečí obchodní války jsou velká a nebezpečí skutečné války rostou.

Trump chce, aby historičtí spojenci Spojených států platili za svou ochranu více. Navrhuje, aby se ochranný mechanismus NATO podmínil zvýšeným příspěvkem na vojenské výdaje ze strany některých členů, a totéž platí pro Saúdskou Arábii. Na druhé straně jsme viděli početné signály, které měly uklidnit Izrael, patřil mezi ně například slib přesunutí americké ambasády z Tel-Avivu do Jeruzaléma.

Obecně se Trumpova zahraniční politika zaměřuje na udržení statu quo a mocenské rovnováhy ve světě. Je moderní a multipolární recyklací starých dobrých dnů „studeného míru“ přerušovaných válkami o lokální vliv, které následovaly po jatkách druhé světové války.

Vnitřní deregulace a veřejné zakázky

V souladu s většinou republikánů chce Trump snížit význam federálního státu a dát větší moc federovaným státům (z nichž vedou většinu těch, které jsou z pohledu kapitálu nejrozvinutější, demokraté). Tak chce Trump stlačit federální rozpočet na vzdělávání, zdravotnictví, obranu a regulační agendy (finanční, environmentální atd.).

Pokud prozatím odmítá, že by chtěl jednoduše zrušit reformy systému sociální ochrany, které zavedl Obama, chce modifikovat způsob financování a zařídit, aby příjemci „univerzální“ sociální ochrany zavedené odcházejícím prezidentem platili víc.

Trump rovněž přislíbil zrušit Dodd-Frankův zákon z roku 2010, který reguluje jisté finanční aktivity. Jeho tábor viní zákon ze zodpovědnosti za oslabení ekonomického oživení: brzdil půjčky. Velké banky si odůvodněně stěžují na nedostatek kvalitních, tedy solventních, vypůjčovatelů. Na druhé straně by malé banky mohly značně profitovat z významného snížení požadavků na své rezervy a z možnosti používat svá depozita na riskantnější, ale potenciálně lukrativnější finanční produkty, jak slibuje Trump.

Pokud jde o velké veřejné zakázky, Trump jen prosazuje proti-cyklickou politiku svých předchůdců Obamy a Bushe mladšího. Jeho plány na výdaje v řádu bilionů dolarů na modernizaci zejména dopravní

infrastruktury nejsou o nic víc štedré než ty, které byly ohlášeny a realizovány během prvního období odcházejícího prezidenta, a jsou znatelněji méně ambiciózní než opatření Bushe mladšího, která zahrnovala především vojenské a bezpečnostní výdaje po útocích na Dvojčata. Jediný rozdíl spočívá v Trumpově ochotě zařídit, aby veřejné zakázky financoval soukromý sektor prostřednictvím fiskálních darů firmám, které se zapojí.

Pragmatismus amerického kapitalismu. Internacionalizovaný kapitál čeká na vítěze

„Naší úlohou jako důvěrníků našich klientů je udržovat silné, hluboké vztahy se světovými vládami bez ohledu na stranickou příslušnost.“

Toto prohlášení Laurence D. Finka, šéfa BlackRock, nejvýznamnější společnosti pro správu fondů na světě (drží aktiva za 5 000 miliard dolarů), výmluvně shrnuje pragmatismus amerických kapitalistů. Fink má blízko k Hillary Clinton, přesto se nerozpakoval přidat se k managementům JP Morgan Chase, General Motors, Walmart a Disney v „Prezidentském fóru pro strategii a politiku“, jehož úkolem je usměrňovat Trumpovy plány. Finanční trhy navíc reagovaly na Trumpovo volební překvapení dobře. Na konci roku 2016 dosáhl Dow Jones předtím nebyvalých výšin, když se tlačil k 20.000 bodům. Z deregulace spojené s environmentálními riziky a deregulace cen léčiv budou mít přímý prospěch energetický a farmaceutický sektor.

Protekcionalismus, nebo volný obchod? Ani jedno. Třídní boj

V textu k Brexitu jsme napsali: „*Antiglobalismus je moderním „socialismem bláznů“ (...) Je to ideologie, která vyrostla mezi liberální levicí devadesátých let. Teď jsou jejími standardními nositeli čím dál častěji stoupenci pravice– Trump, Putin, UKIP, Front National...*“⁴

Pokud se ohlédneme za americkými volbami a referendem ve Velké Británii, zjistíme, že Sanderse, Corbyna, Faraga a Trumpa spolu s Hillary Clinton a Theresou May spojuje obrana „národní suverenity“ proti ostatním kapitalistickým státům. Tentýž scénář budeme v nadcházejících letech často vídat u Grilla, Salviniho a Meloniho v Itálii, Vallse, Mélenchona a Fillona ve Francii a u mnoha dalších v jiných zemích.

⁴ „Hlasování o Brexitu: jak mu rozumět a co znamená“, Bulletin KPK/MC číslo 12, 20. října 2016: http://protikapitalu.org/download/brexit_final_gr_1.pdf

V roce 1848, v opačné situaci, kdy v Evropě získával pevné základy volný obchod, napsal Marx následující slova: „*Abychom to shrnuli, co je to svobodný obchod, co je to svobodný obchod za dnešního stavu společnosti? Je to svoboda kapitálu. Odstraní-li těch několik národních překážek, které ještě omezují jeho pohyb, dáte mu jen úplnou volnost. Necháte-li trvat dál poměr mezi námezdní prací a kapitálem, i kdyby se vzájemná směna zboží prováděla za sebepriznivějších podmínek, bude stále existovat třída, která bude vykořisťovat, a třída, která bude vykořisťována. Je opravdu těžké pochopit, jak mohou být freetradeři tak domýšliví a představovat si, že se výhodnějším používáním kapitálu odstraní antagonismus mezi průmyslovými kapitalisty a námezdními dělníky. Právě naopak, jediným výsledkem toho všeho bude, že se protiklad mezi oběma třídami vyhroutí ještě ostřeji.*“

A v závěru píše:

„*Ostatně systém ochranných cel je jen prostředek, jak vytvořit v určité zemi velký průmysl, tj. učinit ji závislou na světovém trhu; a ve chvíli, kdy ta či ona země začne být závislá na světovém trhu, začne být víceméně závislá na svobodném obchodu. Kromě toho systém ochranných cel přispívá k rozvoji svobodné konkurence uvnitř země. Proto vidíme, že v zemích, kde se buržoasie začíná uplatňovat jako třída, např. v Německu, velmi usiluje o to, aby získala ochranná cla. Jsou to pro ni zbraně proti feudalismu a absolutní vládě, je to pro ni prostředek, jak soustředit své síly a uskutečnit svobodný obchod uvnitř země. [...] Ale vcelku lze říci, že systém ochranných cel je dnes konservativní, kdežto systém svobodného obchodu působí destruktivně. Rozkládá staré národnosti a vyhrocuje do krajnosti antagonismus mezi buržoasií a proletariátem. Zkrátka systém svobody obchodu urychluje sociální revoluci. A jedině v tomto revolučním smyslu, pánové, dávám svůj hlas svobodě obchodu.*“⁵

Máme se proto přidávat na stranu stoupců volného obchodu proti protekcionistům? To by bylo nepochopením mistrovské lekce Karla Marxe. Lekce, která prostě vítá vše, co urychluje destrukci systému založeného na vykořisťování, a tvrdí, že z antagonismu s kapitálem, který je nejzjevnější a nejméně maskovaný, může proletariát vyzískat vše. Proletariát je globální třídou, stejně jako je globální jeho bitevní pole.

Dělnická třída, stát, reakční sociální blok a hnutí „národní suverenity“

Je jasné, že právě nyní dělnická třída není ani v USA, ani v jiných vyspělých zemích třídou pro sebe, že nevyjadřuje samu sebe. Jedinou pozoruhodnou výjimkou je Čína, kde probíhají již delší dobu ekonomické boje za mzdy, často vítězné, a boje proti průmyslovým znečištěním, ačkoliv bez vytváření jakéhokoliv viditelného embrya nezávislé organizace vykořisťované třídy.

S Brexitem a Trumpovým zvolením zahajují reakcionářské a protekcionistické tendence kapitálu svou ofenzívu proti volnému obchodu a globalizaci. Protekcionistická linie kapitálu dnes živí reakce založené na identitě a národu, strach z cizinců a povzbuzuje hledání vnitřních i vnějších obětí beránků. Ať se smířili, nebo přímo ztotožnili s Trumpovým chvástáním se, jeho voliči také hlasovali pro uvěznění a masivní vyhoštění cizinců s ilegálním statutem, pro „právo a pořádek“, a to v kontextu policejního násilí páchaného na „afroamerických“ proletářích, a proti právu na potrat. Tradiční rasistická krajní pravice podporovala Trumpa od začátku do konce a její skupiny byly vítězstvím „svého“ kandidáta posíleny.

Politická koagulace tohoto sociálního reakčního bloku kolem charismatické autoritářské postavy, dobře vřazené do rámce buržoazních demokracií, je celosvětovým fenoménem. Mezi Trumpem (USA), Erdoğanem (Turecko), Orbánem (Maďarsko), Kaczyńskim (Polsko), Abem (Japonsko), Si Ťin-pchingem (Čína), Putinem (Rusko), Modim (Indie) a Duterte (Filipíny), abychom uvedli alespoň ty nejznámější postavy, lze vidět nápadné podobnosti. A jiní politici téhož ražení se již derou na světlo politického výslunní v Itálii, Francii a různých zemích Latinské Ameriky.

Základy tohoto reakčního sociálního bloku spočívají v úpravách sociální struktury, které přinesla finanční a fiskální krize států. Demokracie, a spolu s ní některé z jejich zprostředkujících článků (strany, odbory, sdružení atd.), ztratila svou jiskru. Základní sociologické komponenty tohoto reakčního bloku jsou dobře známé: malí obchodníci, nižší šéfové, drobní zemědělci a zaměstnanci veřejného sektoru a soukromého sektoru na výrobních teritoriích nejvíce postižených krizí. Vlastníky onoho sociálního bloku jsou na druhé straně sektory kapitálu, které trpěly ztrátou konkurenceschopnosti na vnitřních i světových trzích nejvíce.

Politicky tento reakční sociální blok v této chvíli existuje pouze prostřednictvím voleb. Umí se perfektně

⁵ „Řeč o volném obchodu“, 9. ledna 1848: <https://www.marxists.org/cestina/marx-engels/1848/021848.html>

zapojit do demokratické hry a posiluje ji svými neodbytnými požadavky pořádku a obrany před „agresory“, jak vnějšími, tak vnitřními. Tato suverenistická hnutí mohou mít různé ideologie, jdoucí napříč od jistých částí extrémní levice kapitálu (anti-imperialistických a upnutých na třetí svět), až po nacionalistickou a fašistickou krajní pravici. Rozdíl mezi nacionální levicí a nacionální pravicí je rozmazaný, protože obě jsou přesvědčenými ochránkyněmi národního státu, onoho aspektu reality, který je v éře zralého kapitalismu a plně rozvinutého světového trhu stále více oslabován.

Prozatím s sebou tato hnutí nenesou nic rozvratného. Proto se nezdají být hnutími, která zplodí fašismus nebo nacismus. Vystupují jako aktivní faktory demokratického řádu, který reakčním způsobem přehodnocují a opravují. Ano, nejvíc internacionalizovaná frakce kapitálu ve Spojených státech utrpěla Trum-povým vítězstvím porážku, ale buržoazní demokracie si i tak připsala vítězství.

Takzvané protestní hlasování je stále hlasováním. Je nástrojem pro konfliktní integraci skupin obyvatelstva, které nejsou přesvědčeny budováním konsensu kolem státu a kapitálu v období velké křehkosti společnosti kapitálu a v období krize jejích tradičních zprostředkovatelů. Demokracie zde, stejně

jako jinde, vyhrála nad nejpokročilejším kapitálem, ale stát skončil silnější, byl posílen konfliktním připoutáním těch sektorů obyvatelstva, které krize oslabila nejvíce, k demokratické hře.

Nová suverenistická hnutí může skutečně potlačit pouze nezávislá politická opozice širokých sektorů proletariátu, který je schopen zaútočit na stát, který ona hnutí podporuje a vyživuje. Bojovat s nimi bez pochopení, že fungují jako prostředek k posílení státu a demokracií, které jim daly vzniknout, by bylo fatální chybou.

Tento boj musí být v první řadě veden uvnitř vykořisťované třídy samotné, tam, kde jsou samotné kořeny suverenistických hnutí. A musí začít vysvětlením, že reakční fantazie proletářů, kteří přijímají suverenistický pohled na svět, může pouze zhoršit podmínky pro celou jejich třídu. V tomto kontextu je „rostoucí sjednocení proletářů“, zdá se, ještě hodně daleko. Pro dělnickou třídu je však i tak jedinou životaschopnou politickou cestou. Jako taková musí vzejít z nezávislého boje za mzdy, za zlepšení pracovních podmínek i životních podmínek obecně, aniž by se bral ohled na potřeby kapitálu.

*Mouvement Communiste/ Kolektivně proti kapitálu,
20. prosince 2016*

Předchozí Bulletin MC/KPK v češtině:

číslo 12: Hlasování o Brexitu: jak mu rozumět a co znamená (o motivech i dopadech hlasování; říjen 2016)

číslo 10: Pařížská noční shromáždění – v noci být na nohou, ve dne na kolenou (o mýtu generální stávkou a limitech pařížských shromáždění; duben 2016)

číslo 9: Útoky v Kolínu nad Rýnem, násilí proti ženám, anti-imigrantský rasismus (k napadání žen v Kolínu nad Rýnem ze strany migrantů; únor 2016)

číslo 7: Islámský stát, náboženství, útlak žen a antisemitismus (po útocích na redakci Charlie Hebdo; leden 2015)

číslo 5: Armáda, Muslimské bratrstvo a pracující třída (situace v Egyptu po sesazení Mursího; srpen 2013)

---

mouvement-communiste.com ::: protikapitalu.org ::: facebook.com/protikapitalu :::
libcom.org/tags/kpk ::: libcom.org/tags/mouvement-communiste
